

Slovenski Pravniki.

Leto XXVIII. V Ljubljani, 15. decembra 1912. Št. 12.

Ali so poizvedbe pri obnovi kazenskega postopka obligatorne?

Spisal dr. Fr. Mohorič.

Povod temu vprašanju daje besedilo §-a 357² k. pr. r., ki se glasi: »Preiskovalni sodnik ima dejstva, s katerimi se predlog utemeljuje, poizvedeti.« Slovenski prevod v Kavčičevi izdaji se glasi malo drugače: »Preiskovalni sodnik naj poizve dejanske okolnosti, na katere se opira predlog.« Pred vsem je torej prevajalec omilil besedo: »ima« (hat) v besedico »naj« (soll).¹⁾

§ 357¹ k. pr. r. govori o tem, kje, odnosno pri katerem sodišču se ima vložiti predlog za obnovev kazenskega postopka, in določa, da je predlog staviti pri tistem sodišču, pred katerim se je stvar poprej razpravljala, — pred katerim je stvar poprej »tekla«. Iz tega sledi, da ima sodni zbor, ki je kot tak že razsojal v zadevi, poizvedbe naročiti pristojnemu preiskovalnemu sodniku. (Primerjaj tudi Mayer Kommentar § 357 točka 18.)

Za obligatornost obnovnih poizvedeb bi pač govorilo to, da je možna prava presoja o tem, ali so novopredlagana dejstva in dokazila res sposobna predrugačiti prvotno sodbo in dognati nedolžnost obsojenca, šele potem, ko so se dejstva in dokazila že pre-motrivala.

Tudi bi bilo mogoče smer zakona razlagati tako, da zakon hoče vpoštevati vsa dejstva in dokazila, ki so v konkretni zadevi mogoča in da hoče zakon doseči glede krivde ali nekrivde obsojenca objektivno, materialno — kolikor mogoče najbolj popolno — resnico.

In če se torej vsa dejstva niso razmotrivala pred razsodbo, — je prav, da se razmotrivajo po razsodbi. V tem oziru bi se dalo navajati še dejstvo, da naš zakon za ponovitev zahteva samo v objektivnem, ne pa tudi v subjektivnem oziru nova dejstva, v objektivnem oziru v tem zmislu, da morajo nova dejstva biti druga od drugačna od onih v prvotnem postopku, v subjektivnem

¹⁾ Pri tem se porajajoče slovniško vprašanje ostani nerazpravljano. Ured.

o z i r u v tem smislu, da ni treba, da bi se nova dejstva morala poizvedeti šele pozneje, po prvotnem postopku ali prvotni razsoji, — namreč, da zadostuje že, če so se nova dejstva, in naj si bi bila obdolžencu že iz prva znana, šele pozneje na novo navajala. Mogoče se niso navajala, ker se takrat pomotoma niso smatrala merodajnim. Če bi namreč zakon zahteval nova dejstva v objektivnem smislu, bi bil obtoženec primoran, vse in o vsem izpovedati kakor v strogem inkvizicijskem postopku, dočim mu je po zakonu prosto, da navaja, kar hoče (§§ 198.—206. k. pr. r., osobito § 203 k. pr. r.). Morda je tudi mnenja, da že drugi, manj občutljivi dokazi zadostujejo. Toda pri tem pridemo zopet na drugi strani, do tega, da bi se vsak storilec lahko zanašal na obnovitev kazenskega postopanja že kar sprva, da bi razsodbi torej ne dostajalo slovesno resne dejanske podlage.

Proti obligatornosti obnovnih poizvedeb pa govori dejstvo, da se za obnovo kazenskega postopka zahtevajo nova dejstva in dokazila in bi torej v nasprotnem slučaju moral sodnik obligatorne poizvedbe odrediti, če tudi stvarno ne bi bilo pravzaprav poizvedovati več ničesar.

V praksi se čestokrat dogaja, da se tudi v obnovnem postopku zaslišujejo iste priče o istih okoliščinah in dejstvih, kakor pri prvotni glavni razpravi, ker se sodnik čuti obvezanega, »poizvedovati« vse, kar je predlaganega — ravno iz razloga §-a 372²: »ima« sodnik poizvedovati o vseh predlaganih dejstvih. Pri znanstvenikih praktik v tem pogledu ne najde nobenega pojasnila. V a r g h i (str. 378) zadostuje zakonito besedilo: preiskovalni sodnik ima poizvedeti dejstva, predlog utemeljujoča. U l l m a n (str. 819) sicer izvaja: Dokazila, ki so se predlagala in se v prvotnem postopku niso navajala, morajo biti sposobna, da doženejo krivdo obdolženca. Če se torej navajajo sicer nova dokazila, ki ali ojačujejo prejšnje osumne razloge, ali dajejo nove, pa kljub temu niso zadostna, da doženejo krivdo obdolženca, tedaj obnova ni na mestu.« Toda ta izvajanja se nanašajo že na uspeh novih dokazil pri obnovi zoper oproščenega obtoženca, ne pa šele na ustanovitev sposobnosti teh dokazil, dognati kaj stvarno novega.

Ne preostaje torej nič drugega, kakor da natančno preiskujemo smer in besedilo zakona.

V tem oziru je moči tudi v zakonu samem najti razloge, ki govore zoper obligatornost obnovnih poizvedeb. Tako § 357 k. pr. r.

ne zahteva samo, da ima sodnik dejstva poizvedeti, ampak označuje ta dejstva posebe kot taka, ki predlog utemeljujejo. Težišče celega stavka sloni po našem mnenju na izrazu »utemeljujejo«.

S tem umevanjem zakonovega besedila se pač vjema že popreje poudarjana smer zakona. Nasprotno razlaganje zakonovega besedila nas privede, kakor se je že poudarjalo, do nemogočih posledic, do poljubnokratnega obnavljanja kazenskega postopka.

Vsa predlagana dejstva za krivdo in nekrivdo obdolženca so upoštevana naravno le tedaj, če so sposobna posamezno ali vsaj v zvezi z drugimi dognati njegovo krivdo ali nekrivdo. Le-to načelo mora veljati že pred razsodbo, in ravnotako pozneje in ni razloga za to, da bi bila po sodbi predlagana dejstva sama po sebi večje moči, kakor če bi se bila predlagala pred sodbo.

Toda v zakonu najdemo še eno določilo, ki nam še bolj pojasni naše vprašanje.

Kar v prvem §-u 352¹ k. pr. r. o obnovnem postopku, ki se peča sicer z obnovitvijo postopka v slučaju, če se je postopek končal z ustavitvijo v zmislu §-ov 90, 109 in 227 k. pr. r., se namreč določa, da je v tem slučaju (zoper obdolženca) obnovitvenemu predlogu državnega pravdnika ali zasebnega obtožitelja ugoditi samo tedaj, a) če kaznivost storilstva še ni zastarala; b) če se predlagajo nova dokazila, ki so sposobna dognati krivdo obdolženca.

Primerjati je še odstavek drugi tega paragrafa »O dopustitvi tega predloga razsoja svetovalna zbornica potem, ko so se poizvedbe — spoznane potrebnim — izvedle.« Torej tukaj zakon jasno izreka, da so poizvedbe v obnovitvenem postopku izvajati šele tedaj, če so zares stvarno sposobne in tedaj potrebne. Nepotrebnih in neumestnih poizvedeb torej ni vršiti, marveč jih je kot nesposobne zavrniti takoj.

Poudarjati je še eno dejstvo. V slučaju §-a 352 k. pr. r. se kazenski postopek ustavlja s sklepom, v slučaju §-a 357 k. pr. r. pa se kazenski postopek dožene — s sodbo. Če morajo torej obnovna dokazila že v slučaju §-a 352 k. pr. r. biti stvarno sposobna, dognati obdolženčevo krivdo, koliko morajo več biti sposobna v slučaju vsestransko utemeljevane pravomočne sodbe. Torej tudi v tem slučaju ni samo dopustno, marveč tudi zakonito, da pristojno sodišče obnovitveni predlog kar a limine odkloni, če so predlagana dejstva

in dokazila brez vsakih poizvedeb očitno nesposobna, premeniti rabsodbo na korist ali škodo obsojenca ali oproščenca.

Sicer pa zakon kakor v §-u 352 k. pr. r. tako tudi v §§ 335^{1 2 3}, 353^{1 2}, 356^{1 2} k. pr. r. zahteva kot stvarne predpogoje vsaki obnovitvi sposobna nova dejstva in dokazila.

Proti odklonitvi predloga na obnovitev kazenskega postopka ima predlagatelj pravico pritožbe (§§ 352², 357³, 481 k. pr. r.) in je torej rešitev pritožbe na drugi stopinji formalno pravilna, če pritožbi ugodi, češ, da je odklonitev obnovnega predloga bila prezgodnja in da je treba še poprej dognati predlagane poizvedbe in potem razsojevati končno o obnovnem predlogu.

Gre torej za stvarno presojo, ali so za obnovitev predlagana nova dejstva in dokazila zares sposobna, povzročiti premenitev prvotne sodne rešitve, in v tem vprašanju je različno mnenje sodnih instanc prav lahko mogoče.

Iz naših izvajanj pridemo torej do končnega sklepa, da obnovne poizvedbe v zmislu §-a 357² k. pr. r. niso obligatorne, ampak samo fakultativne.

Ta nazor zastopa pač tudi Rulf, ki pred vsem uči, kdaj je predlog na obnovo kazenskega postopka (a limine) zavrniti, namreč: a) če ga ni stavila v to upravičena oseba; b) če je vložen zoper še ne pravočasno sodbo, in c) če se ne navaja nobenega za obnovo zakonito potrebnega razloga, in končno izvaja ad c): . . . torej zlasti tudi takrat, kadar novo navedena dejstva in dokazila, tudi če bi bila istinita, ne bi bila sposobna, sama ali v zvezi s prvotno izvedenimi dokazi povzročiti drugačno razsojo. Če se predlog na obnovo ne zavrne (a limine), da sodni dvor po preiskovalnem sodniku izvesti dejstva in dokaze, katera utemeljujejo predlog.¹⁾

¹⁾ V tem zmislu uči tudi Lohsing (1912) izvajajoč, da je v slučaju nemerodajnosti obnovnih razlogov dopustna zavrnitev a limine in se poziva na Gernertha Ger. Zeitung 1877 stran 83 in 1880 stran 327, in na Waserja Ger. Zeitung 1878 stran 305 in končno na Amschla II. str. 41. Slednji izvaja: Nova dejstva ima preiskovalni sodnik poizvedeti. Kategorično določilo § 357² k. pr. r. je opetovano provzročalo razmotrivanje vprašanja, ali se morajo vse navedene okolnosti, tudi nerelevantne, od preiskovalnega sodnika poizvedeti. Precizen odgovor na to je težaven, ker je težavno strogo ločiti pojma „dejstva“ in „dokazila“. Za nas ni dvomno, da se zapoved poizvedeb nanaša samo na relevantna dejstva, da gre samo za to, da se utemeljenost obnovitvenega predloga dožene. Te „poizvedbe“ gredo navadno veliko predaleč, tako da za preiskavo, v katero stopi slučaj z obnovo, ničesar ne preostaja.